

بازخوانی؛

رویکرد جدید عربستان سعودی در قبال عراق

چکیده مطلب:

۱- تلاش دولت فعلی عراق آن است که ضمن نزدیک شدن بیشتر به عربستان سعودی، از توان مالی این کشور برای سرمایه‌گذاری در عراق استفاده کند. حوزه‌هایی که قرار است سعودی‌ها در آن سرمایه‌گذاری کنند، بیشتر به دو بخش کشاورزی و انرژی معطوف است.

۲- اهداف دولت الکاظمی از نزدیکی به عربستان عبارت‌اند از: یافتن راهی برای رهایی از مشکلات اقتصادی، ایجاد توازن میان جمهوری اسلامی ایران و سعودی‌ها در محیط داخلی عراق و فرصت‌طلبی الکاظمی برای استفاده از کمک‌های مالی سعودی‌ها تا از آن برای سازمان‌دهی تشکیلات انتخاباتی خود استفاده کند.

۳- اهداف سعودی‌ها از نزدیکی به عراق عبارت‌اند از: مقابله با نفوذ ایران در عراق، کاستن از وابستگی عراق در حوزه انرژی به ایران، تلاش برای جلب نظر شیعیان عراق، تقویت پایگاه اجتماعی خود در میان عراقی‌ها و تلاش برای جبران شکست خود در سایر حوزه‌های منطقه‌ای. با این حال باید توجه داشت که سرمایه‌گذاری در عراق اولویت سعودی‌ها ارزیابی نمی‌شود؛ بلکه هدف راهبردی آنها، کاهش نفوذ ایران و تقویت جریان‌های ضدایرانی در عراق است که اکنون با تاکتیک سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی دنبال می‌شود.

۴- چالش‌های سعودی‌ها برای احیای روابط اقتصادی با عراق عبارت‌اند از: سوءپیشینه‌ی سعودی‌ها در قبال عراق، دشوار بودن نفوذ سعودی‌ها در ترتیبات ساختاری عراق به دلیل عدم ارتباط جدی و طولانی‌مدت سعودی‌ها با ساختارهای عراق، ضعف بدنه‌ی اعتراضی جامعه عراق به عنوان پایگاه اصلی نفوذ سعودی‌ها در عراق و....

در طول سالیان گذشته روابط بین عربستان سعودی و عراق هیچ گاه روابط باثباتی نبوده است؛ به گونه‌ای که دو کشور در موارد متعددی اختلاف داشته‌اند، سفیران خود را فراخوانده و با بحران‌های دیپلماتیک مواجه شده‌اند، اما پس از مدتی با تغییر مواضع دوباره شرایط به حالت عادی بازگشته است. در دوره رژیم صدام حسین (۱۹۷۹ - ۲۰۰۳) روابط بین دو کشور در بهترین دوران خود بود؛ به گونه‌ای که ریاض از جنگ عراق علیه ایران حمایت کرد و با کمک‌های مالی و تسلیحاتی از صدام پشتیبانی می‌کرد، اما خیلی زود و همزمان با حمله عراق به کویت (۱۹۹۰) اوضاع بین دو طرف رو به وخامت گذاشت. در این زمان، روابط بین عراق و عربستان به بدترین شکل ممکن ادامه یافت و صدام حسین با سلاح‌هایی که گفته می‌شود شیمیایی بوده است و همینطور موشک‌های اسکاد به عربستان حمله کرد. در مقابل عربستان هم نیروهای خود را در کنار نیروهای ائتلاف برای آزادسازی کویت از کنترل ارتش عراق اعزام کرد.

در دوره جدید و پس از سال ۲۰۰۳ که نظام سیاسی جدیدی در عراق شکل گرفت، به واسطه به قدرت رسیدن نیروهای سیاسی شیعه که خواست عربستان نبود، روابط بین بغداد و ریاض روابط عادی نبود. اما در سال ۲۰۰۶ نوری المالکی نخست‌وزیر وقت عراق به عربستان رفته و با ملک عبدالله درباره ازسرگیری روابط به توافق

رسید. با این حال، این دیدار کمکی به اوضاع نکرد و بغداد همچنان ریاض را به اعزام مبارزانی متهم می کند که با هدف دامن زدن به درگیری های فرقه ای به عراق فرستاده می شدند.

روی کارآمدن حیدر العبادی در اواخر سال ۲۰۱۴ باعث شد تا روابط بین دو طرف بهبود یابد؛ نخست وزیر جدید برای کاستن از شدت تنش ها بین دو کشور تلاش کرد و در دسامبر ۲۰۱۵ بود که عربستان سعودی پس از گذشت ۲۵ سال سفارت خود را در بغداد بازگشایی نمود. با این حال عملکرد سفیر وقت عربستان (ثامر السبهان) به گونه ای بود که انتقادهای تندی به عربستان و سیاست های آن در عراق وارد می شد و در سال ۲۰۱۶ عراق خواستار فراخوانده شدن سفیر سعودی توسط ریاض و معرفی سفیری دیگر شد. بی ثباتی ها در روابط بین دو طرف ادامه داشت تا اینکه در سال ۲۰۱۹ عادل عبدالمهدی، نخست وزیر سابق عراق، در سفری که به عربستان سعودی داشت و با حضور یک هیأت عالی رتبه اقتصادی در ریاض، باعث شد تا ۱۳ توافق نامه و یادداشت تفاهم بین دو طرف امضا شود. با این حال، سیاست عراق در دوره عبدالمهدی در قبال ایران به گونه ای بود که مانع از نزدیکی بین بغداد و ریاض می شد و سعودی ها همچنان دولت عراق را همسو با جمهوری اسلامی ایران می دانستند.

به قدرت رسیدن مصطفی الکاظمی و بازشدن صفحه‌ای جدید در روابط سعودی‌ها و عراق

پس از کش و قوس‌ها و فراز و نشیب‌هایی که روابط بین عراق و عربستان سعودی در سال‌های اخیر داشته است، با روی کارآمدن مصطفی الکاظمی که البته خود او نیز پس از یک روند نسبتاً طولانی برای انتخاب نخست‌وزیر در عراق به این جایگاه رسیده بود، روابط بین بغداد و ریاض دستخوش تحولی جدی شده است و نخست‌وزیر جدید نشان داده است که در سیاست خارجی خود توجه ویژه‌ای به کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و مشخصاً عربستان سعودی دارد. مصطفی الکاظمی در اولین گام در تاریخ ۲۱ می سال ۲۰۱۹ علی عبدالامیر علاوی، وزیر دارایی و سرپرست وقت وزارت نفت، را به عربستان فرستاد تا در دیدار با مقامات سعودی درباره مسائل اقتصادی بین دو کشور گفتگو کند.

علاوی که برای تشویق عربستان سعودی به سرمایه‌گذاری در عراق به ریاض رفته بود، به موفقیت‌هایی دست یافت. در جریان این سفر، عربستان اعلام کرد که به زودی سفیر خود را به بغداد اعزام می‌کند و از این طریق نشان داد که تمایل به تقویت و توسعه روابط خود با عراق تحت رهبری کاظمی را دارد. هم‌چنان که فیصل بن فرحان بن عبد الله، وزیر خارجه عربستان هم در سخنانی تأکید کرد که

کشورش از امنیت و ثبات در عراق حمایت کرده و به این کشور برای مبارزه با تروریسم کمک خواهد کرد (الخلیج اونلاین، ۲۰۲۰).

در ادامه نیز ارتباطات و دیدارهای متقابل بین مقامات دو کشور ادامه یافت و تلاش دولت کاظمی بر این بود که ضمن نزدیک شدن بیشتر به عربستان سعودی از توان مالی این کشور برای سرمایه‌گذاری در عراق استفاده کند. او برای این منظور شورای هماهنگی عراق - عربستان را فعال کرد که نتیجه آن، رسیدن به توافق‌نامه‌های اولیه برای سرمایه‌گذاری سعودی‌ها در مناطق مختلفی در عراق در حوزه‌های کشاورزی و انرژی بود. از آن جمله می‌توان به توافق اخیر بین دو کشور برای دو پروژه در استان‌های دیوانیه و انبار به ارزش ۴۰ میلیون دلار اشاره کرد (اکثم سیف الدین، ۲۰۲۰). هم‌چنان که بازگشایی گذرگاه عرعر در مرز دو کشور که از زمان حمله عراق به کویت فعالیتی نداشت، از دیگر تحولات مهم در روابط اقتصادی دو کشور به حساب می‌آید.

در این میان، پیشینه عملکرد عربستان سعودی در خصوص همکاری‌های اقتصادی با عراق و عدم اجرای پروژه‌هایی که پیشتر هم وعده‌های آن داده شده بود و نیز سابقه‌ای که این کشور در حمایت از فعالیت گروه‌های تروریستی در عراق داشته است، باعث شده تا صاحب‌نظران نگاه همراه با تردیدی به این تحولات اخیر در روابط بین دو کشور داشته باشند و درباره اهداف عربستان سعودی از رویکرد جدید

و نیز برنامه‌های مصطفی الکاظمی از نزدیکی به ریاض ملاحظات مختلفی را مطرح کنند.

اهداف دولت کاظمی از نزدیکی به عربستان

مصطفی الکاظمی رئیس سابق سرویس اطلاعاتی عراق که در پی تظاهرات منجر به استعفای عادل عبد المهدی و نیز تلاش نافرجام گروه‌های سیاسی برای معرفی گزینه‌هایی همچون "محمد توفیق علاوی" و "عدنان الزرفی" روی کار آمده است، در داخل عراق با مشکلات سیاسی - امنیتی و از آن، مهمتر با اقتصادی متعددی روبرو است. بر همین اساس بود که او در یکی از اولین گام‌های خود وزیر دارایی‌اش را برای ریزنی با سعودی‌ها به ریاض فرستاد. کاظمی حتی برای سفرهای برون مرزی‌اش نیز ریاض را به عنوان اولین مقصد خود در نظر گرفته بود، اما به دلایلی که عمدتاً به مسائل بین ایران عربستان نسبت داده می‌شود، مقامات سعودی از پذیرش کاظمی خودداری کرده و بهانه بیماری پادشاه این کشور را پیش کشیدند تا کاظمی مجبور شود طبق برنامه به ایران سفر کند. به هر حال، مجموعه‌ای از اهداف را می‌توان برای رویکرد دولت کاظمی در قبال عربستان سعودی متصور بود:

۱. یافتن راهی برای نجات؛ بخشی از اهداف دولت کاظمی از نزدیکی به عربستان و افزایش ملاقات‌ها بین دوطرف را باید در تلاش بغداد برای یافتن راه نجاتی برای گروه‌های سیاسی این کشور دید که با توجه به گسترش اعتراضات،

نگران فروپاشی نظامی سیاسی این کشور نیز هستند. از همین رو، برخلاف دوره حیدر العبادی که توافقنامه‌های امضا شده با طرف عربستانی با مخالف برخی گروه‌ها در داخل مواجه شده بود، این بار سفر هیأت‌های عراقی به عربستان با مخالفت‌های جدی روبرو نشده است. در این زمینه باید گفت که یکی از مشکلات و کمبودهای مهم در عراق، بحث تأمین انرژی برق است که هرساله با افزایش میزان قطعی برق در فصل تابستان، اعتراضات و نارضایتی‌ها را بیشتر می‌کند و خود زمینه‌ای برای گسترش دامنه اعتراضات می‌شود. براین اساس، مقامات عراقی در تلاش هستند تا با اتصال شبکه برق عراق به شبکه برق کشورهای عرب حوزه خلیج فارس، از دغدغه‌های ناشی از اعتراضاتی که در این زمینه صورت می‌گیرد، بکاهند. در این خصوص این نکته را هم باید در نظر داشت که بغداد از سوی دولت آمریکا و در چارچوب تحریم‌های حداکثری واشنگتن علیه ایران تحت فشار است تا هرچه سریع‌تر وابستگی خود را به منابع انرژی که از ایران وارد می‌کند، قطع کند.

۲. در جستجوی توازن؛ در سال‌های اخیر پیوسته این اتهام به دولت مستقر در بغداد وارد می‌شده است که در چارچوب محور تحت رهبری ایران عمل می‌کند و به همین دلیل هم مقامات عراقی در صحنه داخلی با اقداماتی مواجه بوده‌اند که از سوی محور رقیب مدیریت می‌شده است. از همین رو، یکی از اهداف کاظمی در نزدیکی به عربستان سعودی را باید در تلاشی دید که او برای ایجاد توازن در روابط

بین عراق با کشورهای همسایه‌اش دنبال می‌کند. به باور برخی از صاحب‌نظران، کاظمی به این نتیجه رسیده است که باقی ماندن عراق در محور ایران(مقاومت) و دور شدن از محور آمریکا و کشورهای عرب حوزه خلیج فارس شرایط را به گونه‌ای پیش می‌برد که باقی ماندن او در قدرت امکان‌پذیر نیست؛ چرا که مردم معترض دیگر حاضر به تحمل خطاها و اشتباهاتی نیستند که نظام سیاسی عراق در طول سال‌های اخیر داشته است. به همین دلیل او تلاش می‌کند تا کشورش در قالب یک بازیگر میانجی برای نزدیک کردن دیدگاه‌ها بین ایران و عربستان عمل کند و با توجه به اینکه کشورهای مختلف به دنبال نزدیکی به عراق هستند، در نهایت این رویکرد به نفع عراق تمام می‌شود (الخرجی، ۲۰۲۰).

۳. فرصت‌طلبی کاظمی؛ نخست‌وزیر کنونی عراق در شرایطی این پست را در اختیار گرفته است که وظیفه اصلی او از سوی گروه‌های سیاسی حاضر در پارلمان، سامان دادن به اوضاع اقتصادی و فراهم کردن شرایط برای برگزاری انتخابات زودهنگام پارلمانی بوده است. این درحالی است که کاظمی به صورت ضمنی به کسانی که به او رأی اعتماد دادند، قول داده است که برای انتخابات آینده، خود نقشه‌ای در سر نداشته باشد و قصد شرکت در آن را نکند. با این حال، منابع مختلف از فعالیت‌های پنهانی کاظمی برای سازمان‌دهی تشکیلاتی سیاسی به منظور شرکت در انتخابات آینده خبر می‌دهند. در همین رابطه تأکید شده است که این

سازمان‌دهی‌ها با حمایت‌های مالی خارجی نیز همراه است که برخورداری از حمایت‌های عربستان سعودی یکی از گزینه‌هایی است که مدنظر مصطفی الکاظمی قرار دارد.

اهداف عربستان از نزدیکی به عراق

مقامات عربستان سعودی روی کار آمدن دولت جدید در عراق را فرصتی مناسب برای تقویت نفوذ و مستحکم کردن جای پای خود در این کشور می‌دانند. به ویژه اینکه مصطفی الکاظمی بیش از هر چیزی به عنوان شخصیتی شناخته می‌شود که همسو با محور ایالات متحده آمریکا در سطح منطقه عمل می‌کند. براین اساس، درخصوص رویکرد جدید ریاض در عراق، توجه به چند نکته به عنوان اهدافی که در عراق دنبال می‌شود، قابل ذکر است:

۱. **مقابله با نفوذ ایران؛** تلاش‌های ریاض برای برقراری رابطه‌ای مستحکم‌تر با بغداد را می‌توان در قالب یک راهبرد گسترده‌تر ارزیابی کرد که هدف آن کنترل نفوذ منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران ایران و قدرت‌های همسو با آن است. از نگاه عربستان سعودی، ضعیف بودن عراق در بخش‌های امنیتی، اقتصادی و انرژی از دلایل اصلی ضعیف بودن این کشور در مقابل نفوذ ایران است و به همین دلیل باید به این کشور در جهت برطرف کردن این ضعف‌ها کمک کرد.

۲. کاستن از وابستگی عراق به منابع انرژی ایران؛ عراق به عنوان کشوری

که زیرساخت‌های کافی را برای تأمین منابع انرژی موردنیاز خود در بخش برق و گاز را ندارد، مجبور است بخشی از این منابع را از ایران وارد کرده و از این طریق بخشی از کسری که با آن مواجه است را جبران کند. اما این وابستگی به ایران از نگاه ریاض نفوذ بیش از پیش تهران را در عراق در پی دارد و به همین دلیل هم تلاش عربستان تحت رهبری بن سلمان بر این بوده است که در این حوزه علیه ایران وارد عمل شده و برای کم کردن از پیوندی که عراق در حوزه انرژی با ایران دارد، تلاش کند. از همین رو، در دولت مصطفی الکاظمی مقامات عالی رتبه‌ای از دو کشور موضوع نیاز عراق به انرژی را به صورت گسترده‌ای بررسی کردند. در این زمینه، برنامه عربستان توسعه نقش خود در بخش انرژی عراق از طریق فعالیت شرکت دولتی "اکوا پاور" است و در کنار آن تلاش می‌کند تا ارتباطات خود با عراق را در حوزه‌های مرزی، بخش‌های پتروشیمی، کشاورزی و زیرساختی را تقویت کند. (اوکیتو، ۲۰۲۰).

۳. جلب نظر شیعیان؛ بخشی از تلاش‌های عربستان سعودی در عراق برای تقویت

جایگاه خود در بین افکار عمومی عراق و به طور خاص شیعیان عراق است. در این راستا در ژوئیه ۲۰۱۷ محمد بن سلمان، ولیعهد سعودی، در جده دیداری با مقتدی صدر، رهبر جریان صدر و از روحانیون اثرگذار در جامعه شیعه عراق داشت و تلاش

کرد تا از این طریق نشان دهد که قصد دارد روابط خود را با جبهه مخالف ایران در جامعه شیعیان عراق برقرار کند و در عین حال موافقت کرد که ۱۰ میلیون دلار به بغداد کمک شود (اسپوتنیک عربی، ۲۰۱۷). مصطفی الکاظمی هم بیشتر از سوی آن بخش از گروه‌های سیاسی شیعه عراقی مورد حمایت بوده است که نسبت به سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران زاویه داشته و تلاش می‌کنند تا خود را به عنوان بخشی از جهان عرب مطرح کرده و به کشورهای ثروتمند عرب حوزه خلیج فارس هم نزدیک شوند. همین امر باعث شده است تا در ماه‌های اخیر، مقامات سعودی با این طیف از گروه‌های شیعه ارتباطات بیشتری برقرار کنند.

۴. در جستجوی پایگاه اجتماعی؛ بخشی از تلاش‌های عربستان در عراق تلاش برای بهبود جایگاه اجتماعی خود در این کشور بوده است. در این راستا در مارس ۲۰۱۸ تیم ملی فوتبال عربستان سعودی برای انجام یک دیدار دوستانه با تیم ملی عراق به این کشور سفر کرد. دریافت مثبتی که مقامات سعودی از واکنش تماشاگران عراقی نسبت به بازیکنان سعودی داشتند، باعث شد تا سلمان بن عبد العزیز پادشاه عربستان وعده ساخت یک ورزشگاه را به مقامات عراقی بدهد. هرچند یک سال بعد اعلام شد مقامات سعودی تصمیم گرفته‌اند تا ساخت ورزشگاه را با ساخت یک شهرک ورزشی با سه ورزشگاه و یک سالن چند منظوره جایگزین کنند (مدیل ایست اونلاین، ۲۰۱۹).

۵. **جبران شکست در جبهه‌های دیگر؛** در سطح منطقه‌ای، عربستان سعودی در میدان‌های مختلف در مقابل جمهوری اسلامی ایران توفیقی نداشته است؛ در لبنان میدان را به نفع ایران خالی کرده است و هیچ‌گاه نتوانسته است مهره‌های مورد نظر خود را برای پست‌هایی مثل ریاست جمهوری و نخست‌وزیری به کار بگمارد، بدون اینکه رضایت گروه‌های همسو با ایران و مشخصاً حزب‌الله را جلب کند. در سوریه نیز نفوذ آن به شدت کمرنگ شده است و در یمن درحالی که بیش از پنج سال از جنگ علیه این کشور می‌گذرد، هزینه‌های سنگینی را متحمل شده و در صحنه و میدان عملیات به هدف موردنظر خود نرسیده است و همچنان به جنگ ادامه می‌دهد تا شاید بتواند به شکل آبرومندانه‌ای از آن خارج شود. از همین رو، از نگاه مقامات سعودی عراق می‌تواند میدانی باشد که ریاض در آن تمام ناکامی‌های قبلی خود را جبران کند.

چالش‌های پیش‌روی عربستان در عراق

به رغم آنچه که از تلاش عربستان سعودی برای قدرت گرفتن در داخل عراق گفته شد و نیز با توجه به اینکه دولت مصطفی الکاظمی به بهانه‌هایی همچون ایجاد توازن منطقه‌ای و تأمین مالی برای پروژه‌های اقتصادی، نزدیکی با ریاض را توجیه می‌کند، اما واقعیت این است که قدرت گرفتن عربستان در عراق و در عین حال محدود کردن نفوذ ایران در این کشور با محدودیت‌هایی همراه است که خود سعودی‌ها نیز

به آن معترف هستند. براین اساس، درخصوص چالش‌هایی که سعودی‌ها در عراق با آن روبرو هستند و خواهند بود، چند نکته قابل ذکر است:

۱- نفوذ عربستان سعودی به ساختارهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی که در دوره پس از سال ۲۰۰۳ در کشور شکل گرفته است، به سادگی میسر نخواهد بود و این کشور نمی‌تواند مسیری در این کشور برای خود باز کند، بلکه آنچه که عربستان دست کم در حاضر حاضر می‌تواند انجام دهد، وارد شدن به صحنه عراق به عنوان بخشی از محور ایالات متحده آمریکا و رقابت کردن با ایران است.

۲- عربستان سعودی می‌داند هنوز هم به رغم اختلافات و چند دستگی‌هایی که بین گروه‌های سیاسی عراقی دیده می‌شود، هماهنگی‌های سیاسی بین نهادهای سیاسی و امنیتی عراق وجود دارد که علت آن به قدرت احزاب و گروه‌های سیاسی و نظامی بازمی‌گردد. از همین رو، امید ریاض برای نقش‌آفرینی در عراق به آن بخشی از جامعه این کشور است که نسبت به عملکرد سیاستمداران عراقی در دو دهه اخیر انتقاد دارند و در یک سال اخیر علیه آنها دست به تظاهرات اعتراضی زده‌اند. بنابراین، سعودی‌ها همچنان با چالش ضعف مقبولیت و نفوذ در حوزه رسمی در عراق مواجه خواهند بود. ضمن اینکه باید توجه داشت که عوامل اعتراضی در عراق، بیشتر در حوزه‌های رسانه‌ای و مجازی فعال هستند و در صحنه واقعی و بویژه در حوزه رسمی، قدرت قابل ملاحظه‌ای نیستند.

۳- در حوزه مسائل اقتصادی و همکاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها در عراق، در سال‌های اخیر عملکرد سعودی‌ها به گونه‌ای بوده است که همگان با شک و تردید نسبت به رویکرد جدید ریاض نگاه می‌کنند، از همین رو نیازمند این هستند که نگرش عراقی‌ها را نسبت به خود تغییر دهند و ثابت کنند که در احیای روابط خود با عراق به تعهداتی که می‌دهند، پایبند هستند. برای این منظور آنها باید فراتر از امضای یادداشت تفاهم‌های سرمایه‌گذاری در عراق عمل کرده و برای بازسازی آنچه که سال‌ها با جنگ و درگیری ویران شده، اقدام کنند. هرچند که خود از متهمان اصلی این موضوع هستند و حمایت و پشتیبانی آنها از گروه‌های تروریستی و اقدامات تخریبی آنها عراق را در موقعیت کنونی قرار داده است.

۴- عربستان سعودی معترف است که در شرایط کنونی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک قدرت پرنفوذ در عراق به حساب می‌آید و به همین دلیل راهبردی که در شرایط کنونی از سوی مقامات ریاض مطرح شده، وارد شدن از دروازه اقتصادی است. به ویژه در شرایط کنونی که عراق با مشکلات عدیده‌ای مواجه است. از همین رو، مطرح شدن موضوع سرمایه‌گذاری سعودی‌ها در عراق در بخش‌های کشاورزی و انرژی، با هدف نتیجه‌گیری در آینده دنبال می‌شود. درواقع، سعودی‌ها درصدد هستند تا با گسترش حوزه‌ی عمل و نفوذ خود در اقتصاد عراق و تأمین بخشی از نیازهای این کشور بویژه در حوزه‌ی انرژی، یکی از پایه‌های مهم نفوذ ایران در

عراق را از بین ببرند. سعودی‌ها برای تحقق این هدف، هم توان چندانی ندارند و هم نیاز به زمان نسبتاً بالایی دارند و به نظر می‌رسد بدون همکاری‌های خارجی قادر به این کار نخواهند بود.

نتیجه‌گیری

تغییر موضع سریع عربستان سعودی در قبال عراق و ابراز تمایل این کشور برای گسترش روابط با بغداد و سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف این کشور، باعث تردیدهایی در بخشی از محافل سیاسی، امنیتی، اقتصادی و دینی عراق شده است و این سؤال را مطرح کرده که چگونه کشوری که از سال ۲۰۰۳ به بعد از هیچ اقدامی برای سرنگونی نظام دموکراتیک شکل گرفته در عراق دریغ نکرده است، اکنون در تحولی قابل ملاحظه به دنبال تقویت حضور خود در این کشور و در قالب همکاری‌های تجاری و سرمایه‌گذاری است. اگر چه بخشی از جامعه عراق که گرایش‌های مذهبی در آن تشدید شده است، از رویکرد اخیر سعودی‌ها استقبال می‌کنند، اما بسیاری از مقامات، گروه‌ها و شمار زیادی از مردم و دانشگاهیان عراقی به سرمایه‌گذاری عربستان در عراق و توسعه روابط با ریاض، بدبین هستند و بر این باورند که این روابط نه تنها تأمین‌کننده منافع عراق نیست، بلکه تهدیدهایی جدی برای این کشور ایجاد می‌کند. به طور کلی، می‌توان گفت که عربستان سعودی پیوسته به دنبال این بوده است تا از هر ابزار ممکن برای کاهش نفوذ ایران و تقویت

جریان‌های ضدایرانی در عراق استفاده کند. براین اساس، مطرح کردن موضوع سرمایه‌گذاری در عراق اولویت سعودی‌ها ارزیابی نمی‌شود؛ بلکه هدف راهبردی، موضوع فوق است که اکنون با تاکتیک سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی دنبال می‌شود.

فهرست منابع:

۱. الخلیج اونلاین، ۲۰۲۰، السعودیة تقرّر إعادة سفیرها لمزاولة مهامه فی العراق، قابل مشاهده در:

<https://alkhaleejonline.net/%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D8%A9/%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D8%A9-%D8%AA%D9%82%D8%B1%D8%B1-%D8%A5%D8%B9%D8%A7%D8%AF%D8%A9-%D8%B3%D9%81%D9%8A%D8%B1%D9%87%D8%A7-%D9%84%D9%85%D8%B2%D8%A7%D9%88%D9%84%D8%A9-%D9%85%D9%87%D8%A7%D9%85%D9%87-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82>

۲. سیف الدین، اکثم، ۲۰۲۰، مشروعان بقيمة ۴۰ مليون دولار بين العراق والسعودیة، قابل مشاهده در:

[%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%82%D8%A9](#)

٤. آوكتو انتونينو، ٢٠٢٠، ما الذى يمكن أن يجنيه العراق من الكويت والسعودية؟، قابل مشاهده در:

[/https://www.bayancenter.org/2020/09/6340](https://www.bayancenter.org/2020/09/6340)

٥. اسپوتنيك عربى، ٢٠١٧، بعد لقاء بن سلمان والصدر...السعودية تدفع ١٠ ملايين دولار وتطلب قنصليته فى النجف، قابل مشاهده در:

https://arabic.sputniknews.com/arab_world/201708021025431273-%D8%A8%D8%B9%D8%AF-%D9%84%D9%82%D8%A7%D8%A1-%D8%A8%D9%86-%D8%B3%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%B5%D8%AF%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D8%A9-%D8%AA%D8%AF%D9%81%D8%B9-10-%D9%85%D9%84%D8%A7%D9%8A%D9%8A%D9%86-%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A7%D8%B1-%D8%AA%D8%B7%D9%84%D8%A8-%D9%82%D9%86%D8%B5%D9%84%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%AC%D9%81

٦. مدیل ایست اونلاین، ٢٠١٩، مدینة ریاضیة بدل ملعب هدیة من السعودیة الی العراق، قابل مشاهدہ در:

<https://middle-east-online.com/%D9%85%D8%AF%D9%8A%D9%86%D8%A9-%D8%B1%D9%8A%D8%A7%D8%B6%D9%8A%D8%A9-%D8%A8%D8%AF%D9%84-%D9%85%D9%84%D8%B9%D8%A8-%D9%87%D8%AF%D9%8A%D8%A9-%D9%85%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82>